

**Парламентське дослідження
щодо законодавчого забезпечення інтегрованого управління
державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки у
деяких державах, які мають статус кандидатів на вступ до
Європейського Союзу**

**Парламентське дослідження
щодо законодавчого забезпечення інтегрованого управління державним
кордоном, гарантування прикордонної безпеки у деяких державах, які
мають статус кандидатів на вступ до Європейського Союзу***

***Анотація.** У парламентському дослідженні розглядається європейська модель інтегрованого управління державним кордоном і гарантування прикордонної безпеки з урахуванням сучасних тенденцій та викликів. Із цією метою висвітлено програмні документи публічної політики, правові акти Європейського Союзу, що визначають інституційно-правові засади посилення безпекової політики, зокрема у сфері дотримання шенгенського законодавства (acquis).*

Проаналізовано національне законодавство держав-кандидатів на вступ до Європейського співтовариства, зокрема Чорногорії, Албанії та Молдови, у сфері інтегрованого управління державним кордоном і гарантування прикордонної безпеки; визначено шляхи удосконалення прикордонного менеджменту; узагальнено пріоритетні організаційно-правові засади здійснення транскордонного співробітництва, боротьби з транскордонною злочинністю, нелегальною міграцією, торгівлею людьми в умовах поширення глобальних дестабілізуючих факторів, міграційних ризиків та геополітичних загроз.

Особливу увагу приділено рекомендаціям Європейської Комісії, викладеним у Звітах щодо Чорногорії, Албанії та Молдови в рамках Пакета розширення ЄС за 2025 рік, спрямованим на узгодження законодавства вказаних держав-кандидатів на вступ з основними вимогами права ЄС (acquis) у сфері інтегрованого управління державним кордоном і гарантування прикордонної безпеки. Узагальнено повноваження й функціональні завдання діяльності Європейського агентства прикордонної та берегової охорони (FRONTEX), визначено формат взаємодії і співпраці між ним та національними прикордонними органами досліджуваних держав.

За результатами проведеного дослідження сформульовано висновки та пропозиції щодо використання досвіду держав-кандидатів на вступ до Європейського Союзу у сфері законодавчого забезпечення інтегрованого управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки.

Ключові слова: *інтегроване управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки, прикордонний контроль, прикордонний менеджмент, транскордонна злочинність, нелегальна міграція, торгівля людьми, підробка проїзних документів, європейська безпекова політика, реадмісія, транскордонне співробітництво, шенгенський acquis.*

Зміст

Вступ	4
Основна частина	9
1. Європейська політика інтегрованого управління кордонами	9
2. Досвід деяких держав-кандидатів на вступ до ЄС щодо розбудови інтегрованого управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки в умовах реалізації євроінтеграційного курсу	14
Висновки	27

Вступ

Актуальність дослідження. Державна політика у сфері безпеки державного кордону – це сукупність заходів, спрямованих на забезпечення суверенітету, недоторканності й цілісності території, реалізацію та захист національних інтересів і безпеки держави в її прикордонному просторі. Державний кордон і його безпека залишаються тими важливими чинниками й складниками, які мають вагоме значення у питаннях захисту територіальної цілісності та збереження національного суверенітету будь-якої держави, національної безпеки.

Інтегроване управління кордонами є ключовим елементом державної безпекової політики, метою якої є впровадження кращих практик, заснованих на європейському досвіді та стандартах у сфері прикордонної безпеки. Загалом інтегроване управління кордонами надає змогу забезпечити належний рівень безпеки кордонів, водночас підтримуючи їх відкритість для законної транскордонної мобільності та сприяти налагодженню комплексної прикордонної співпраці. Із набуттям чинності Лісабонського договору¹ в 2007 році розпочався етап становлення політики Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері запобігання та протидії злочинності, зокрема транскордонній. У сучасних умовах політика ЄС щодо профілактики, попередження та боротьби з транскордонною злочинністю є одним із важливих елементів європейського безпечного простору. Отже, реалізація заходів, спрямованих на досягнення цілей політики безпеки на теренах ЄС, проводиться з урахуванням розробки й реалізації організаційно-правових засад, визначених розділом V Договору про функціонування Європейського Союзу², що означає, що політика ЄС у сфері попередження та боротьби з транскордонною злочинністю належить до спільної компетенції Союзу та його держав-членів.

Системна боротьба з транскордонною злочинністю у ЄС включає впровадження на національному рівні складових загальноєвропейської системи інтегрованого управління кордонами, зокрема шляхом гармонізації законодавства, застосування новітніх технологій моніторингу стану охорони державного кордону, модернізації прикордонної інфраструктури тощо. У цьому контексті важливими залишаються розвиток і розбудова конструктивної співпраці між національними прикордонними органами (службами) держав-членів ЄС, держав, які прагнуть набути членства в Європейському Союзі, і Європейським агентством прикордонної і берегової охорони (далі – FRONTEX), що сприятиме впровадженню спільних заходів, спрямованих на гарантування надання захисту прав подорожуючих від будь-яких посягань, створенню зон вільного та спрощеного переміщення через державні кордони осіб і товарів без здійснення прикордонних перевірок на внутрішніх кордонах ЄС, системній боротьбі з транскордонною злочинністю, нелегальною міграцією, торгівлею людьми, контрабандою тощо.

¹ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. 17.12.2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/lis/sign/eng>

² Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2007%3A306%3ATOC>

Україна з 2022 року є кандидатом на членство в Європейському Союзі. У контексті адаптації та запровадження сучасної системи інтегрованого управління кордонами, наша держава має приєднатися до загальноєвропейської моделі безпеки та управління, оскільки частина її кордонів стане зовнішнім кордоном ЄС, а частина – внутрішнім.

Важливим напрямом реалізації євроінтеграційного курсу є впровадження європейського прикордонного менеджменту у вітчизняні реалії, формування сучасної політики інтегрованого управління державним кордоном за принципами ЄС, що визначає зобов'язання України розробити й забезпечити виконання сучасної стратегії інтегрованого управління кордонами відповідно до вимог ЄС, інтеграцію сучасних технологій, модернізацію та оновлення прикордонної інфраструктури, зміцнення міжвідомчої співпраці, налагодження тісного партнерства як на національному рівні, так і на міжнародному. Оскільки шенгенське законодавство є інтегрованим до законодавства ЄС, то згідно з рекомендаціями Європейської Комісії кожна держава-кандидат, яка прагне набути членство в ЄС, у тому числі й Україна, мають розробити та впровадити Національний шенгенський План дій, тобто вживати заходи з метою адаптації та приєднання до шенгенського простору, дотримуватися виконання європейських стандартів у сфері забезпечення прикордонної безпеки, постійно удосконалювати систему правового регулювання інтегрованого управління державними кордонами, механізму забезпечення співпраці з метою протидії транскордонній злочинності. Загалом Національний шенгенський План для України – це стратегічний документ, який визначає шляхи інтеграції українського прикордонного управління відповідно до стандартів Шенгенської зони, включаючи заходи, спрямовані на удосконалення обміну інформацією, аналіз ризиків прикордонної безпеки, що є важливими складовими забезпечення європейської системи безпеки.

Слід вказати, що Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року³, як і План заходів на 2023–2025 роки⁴ щодо реалізації цієї стратегії втратили свою актуальність, оскільки були обмежені часовими рамками. Станом на січень 2026 року Стратегія інтегрованого управління кордонами на 2026–2030 роки існує лише у форматі проєкту⁵, як і План з її реалізації на 2026–2028 роки⁶ (розміщені на офіційному вебпорталі Державної прикордонної служби України).

³ Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text>

⁴ План заходів на 2023–2025 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року : затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1212. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-na-20232025-roky-shchodo-realizatsii-strategii-integrovano-upravlinnia-kordonamy-na-period-do-2025-roku-i271223-1212>

⁵ Проєкт Стратегії інтегрованого управління державним кордоном України. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/proyekt-strategiyi-integrovano-upravlinnya-derzhavnim-kordonom-ukrayini>

⁶ Проєкт Плану заходів на 2026–2028 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління державним кордоном України. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/plan-zahodiv-na-2026-2028-roki-shchodo-realizatsiyi-strategiyi-integrovano-upravlinnya-derzhavnim-kordonom-ukrayini>

Дорожня карта з питань верховенства права⁷ (далі – Дорожня карта) передбачає комплекс реформ у межах переговорного процесу щодо членства України в Європейському Союзі за розділами 23 «Судова влада та основоположні права» і 24 «Юстиція, свобода і безпека», визначаючи стратегічні результати і необхідні заходи для їх досягнення, зокрема й законодавчого характеру. Заходи, спрямовані на розробку, впровадження ефективної та дієвої системи управління кордонами відповідно до Європейської методології інтегрованого управління кордонами, містяться у розділі IV Дорожньої карти (юстиція, свобода і безпека). Зокрема, у Звіті щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року⁸ чітко зазначається, що для України першочерговими завданнями залишаються: прискорення схвалення оновленої Стратегії інтегрованого управління державним кордоном України на період 2026–2030 років, підготовка Плану її реалізації, що включатиме вимірювані показники та оцінку її впровадження, розробку Національного шенгенського Плану, це дозволить посилити партнерство для нарощування спільних зусиль у сфері захисту державного кордону України та безпеки Європи загалом.

Україна, на відміну від інших держав-претендентів на вступ до ЄС, не має Угоди з ЄС про оперативну діяльність що здійснюється FRONTEX, яка б сприяла розширенню співробітництва, обміну інформацією, дозволила проводити спільні операції та запроваджувати європейські стандарти у сфері інтегрованого управління кордонами, що є важливим для гарантування прикордонної безпеки. У сучасних умовах Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) активно співпрацює з FRONTEX виключно на підставі Робочої Домовленості між Адміністрацією Державної прикордонної служби України і FRONTEX щодо встановлення оперативного співробітництва від 11 червня 2007 року. У фокусі спільної діяльності перебувають: аналіз ризиків, співпраця в рамках інтегрованого управління кордонами, обмін інформацією, підготовка персоналу, протидія нелегальній міграції та транскордонній злочинності засобами прикордонного контролю, посилення безпеки на кордонах між країнами-членами ЄС та Україною, розвиток добрих стосунків та взаємної довіри між органами прикордонної безпеки на кордонах між країнами-членами ЄС та Україною. Наша держава демонструє відданість європейським цінностям і безпековим стандартам, тому прагне поглибити співпрацю з ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном, у зв'язку з чим на державному рівні ведеться активна робота над розробкою проєкту Угоди між Україною та ЄС щодо оперативної діяльності, яка здійснюється FRONTEX.

У рамках цих ініціатив постановою Кабінету Міністрів України від 13.06.2023 № 595 затверджена Національна методика оцінювання якості

⁷ Дорожня карта з питань верховенства права. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf

⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Ukraine 2025 Report Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS 2025 Communication on EU enlargement policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025SSC0759>

виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном⁹, а розпорядженням Президента України «Про делегацію України для участі у переговорах з Європейським Союзом з підготовки та узгодження проекту Угоди між Україною та Європейським Союзом щодо оперативної діяльності, яка здійснюється Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex в Україні» від 1 жовтня 2024 року № 103¹⁰ було затверджено склад делегації для проведення переговорів з метою прискорення підготовки та узгодження проекту відповідної угоди. 09.06.2025 у штаб-квартирі FRONTEX (м. Варшава, Республіка Польща) відбулася консультативна зустріч із метою оновлення Робочої домовленості між FRONTEX та Адміністрацією Державної прикордонної служби України про оперативне співробітництво.

На підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення координаційного центру інтегрованого управління кордонами» від 12.04.2024 № 426¹¹ у нашій державі створено Координаційний центр інтегрованого управління кордонами як тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України з метою комплексного залучення суб'єктів інтегрованого управління кордонами для забезпечення системного підходу до організації та проведення ефективного моніторингу обстановки на державному кордоні, проведення аналізу ризиків, посилення комунікаційних спроможностей для створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для транскордонного співробітництва. Основними завданнями координаційного центру є: 1) сприяння забезпеченню координації дій суб'єктів інтегрованого управління кордонами та місцевих органів виконавчої влади з виконання окремих завдань плану заходів з реалізації стратегії інтегрованого управління кордонами; 2) здійснення обміну адміністративними даними та аналітичною інформацією у сфері інтегрованого управління кордонами у строки та за формою, погодженими із суб'єктами інтегрованого управління кордонами; 3) проведення аналітичних досліджень з оцінки загроз і ризиків у сфері інтегрованого управління кордонами та ефективності інтегрованого управління кордонами; 4) підготовка пропозицій та рекомендацій щодо налагодження міжвідомчого обміну інформацією між суб'єктами інтегрованого управління кордонами з питань координації інтегрованого управління кордонами.

Також варто відмітити, що тематика інтегрованого управління кордонами залишається доволі актуальною як серед вітчизняних практиків, так і науковців, особливо в контексті реалізації курсу євроінтеграції та необхідності приведення вітчизняного законодавства у відповідність до стандартів ЄС. Сучасні тенденції,

⁹ Про затвердження Національної методики оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном : постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2023 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2023-%D0%BF#Text>

¹⁰ Про делегацію України для участі у переговорах з Європейським Союзом з підготовки та узгодження проекту Угоди між Україною та Європейським Союзом щодо оперативної діяльності, яка здійснюється Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex в Україні : розпорядження Президента України від 01.10.2024 № 103. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1032024-rp-52325>

¹¹ Про утворення координаційного центру інтегрованого управління кордонами : постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2024. № 426. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennia-koordynatsiinohtsentru-intehrovanoho-upravlinnia-kordonamy-i120424-426>

нормативно-правове регулювання, засади стратегічного розвитку інтегрованого управління державним кордоном в Україні досліджували у своїх працях: В. Зьолка, Ю. Літвін, Ю. Степанова¹², В. Нікіфоренко¹³, Т. Гарасимів¹⁴, В. Серватюк та І. Яблонський¹⁵ й інші. Проблематика взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами, особливості здійснення транскордонної співпраці в контексті посилення європейської прикордонної безпеки перебували у фокусі уваги В. Бойка та В. Демчишина¹⁶, О. Пархомчука та О. Коппеля¹⁷ та інших. Питання щодо інтегрованого управління державним кордоном та транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграції у своїх монографіях висвітлювали: Н. Мікула¹⁸, В. Половніков¹⁹. Огляд організаційно-правових засад здійснення співробітництва між Україною та FRONTEx здійснювали: А. Гнітій²⁰, О. Белогубова²¹, О. Мартинюк²², Т. Сироїд²³.

Стратегічні засади й концептуальні основи інтегрованого управління державним кордоном не лише залишаються в тренді, а й потребують кардинального оновлення. Вони мають бути адаптовані до концептів європейського прикордонного менеджменту та європейської методології інтегрованого управління кордонами, відповідати взятим Україною зобов'язанням у зв'язку з майбутнім вступом до Європейського Союзу,

¹² Зьолка В., Літвін Ю., Степанова Ю. Новели законодавства у сфері інтегрованого управління державним кордоном України. *Law & Border*. 2024. № 2. С. 32-48. URL: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/law_border/article/view/1780

¹³ Нікіфоренко В. С. Організаційно-правові засади стратегічного розвитку інтегрованого управління державним кордоном в Україні. *Вісник Національної академії правових наук*. 2025. № 1. Том 32. С. 239-253. URL: [https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/32\(1\)_2025-239-253.pdf](https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/32(1)_2025-239-253.pdf)

¹⁴ Гарасимів Т. Теоретико-правові аспекти стратегічного планування у сфері інтегрованого управління кордонами України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2021. № 4 (32). С. 7-14. URL: <https://science.lpnu.ua/law/all-volumes-and-issues/volume-8-number-432-2021/theoretical-and-legal-aspects-strategic-planning>

¹⁵ Серватюк В., Яблонський І. Теоретико-методологічні підходи до розуміння державного кордону та його захисту. *Чесць і закон*. 2023. № 1 (84). С. 55-62. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Chiz_2023_1_10

¹⁶ Бойко В., Демчишин В. Проблемні питання взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами та способи їх вирішення. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. 2024. № 2 (95). С. 20-29. URL: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/1646/1569

¹⁷ Пархомчук О. С., Коппель О. А. Транскордонне співробітництво та міжнародні відносини в Європі. *Науковий журнал «Політикус»*. 2024. Випуск 2. С. 170-173. URL: http://politicus.od.ua/2_2024/28.pdf

¹⁸ Мікула Н. А. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції : монографія. Київ : НІСД, 2019. 302 с.

¹⁹ Половніков В. В. Управління у сфері охорони та захисту державного кордону України (адміністративно-правовий аспект) : монографія. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2021. 476 с. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/4387/1/монографія%20Половніков%202021.pdf>

²⁰ Гнітій А. О. Міжнародно-правові засади співробітництва України із FRONTEx. *Аналітично-порівняльне право*. 2022. № 4. С. 385-391. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267865/263652>

²¹ Белогубова О.О. Зовнішньополітичне співробітництво України та FRONTEx в контексті реалізації угоди про асоціацію та надання статусу кандидата. *Академічні візії*. 2023. Випуск № 23. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/787/731>

²² Мартинюк О. В. Стратегічні орієнтири міжнародного партнерства у сфері безпеки державного кордону України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 6. Частина 3. С. 445-452. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/12/70-2.pdf>

²³ Сироїд Т. Л. Роль Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони у боротьбі з транскордонною злочинністю. *Форум права*. 2023. № 2. С. 168-177. URL: https://forumprava.pp.ua/files/168-177-2023-2-FP-Syroid_16.pdf

нормативним вимогам і стандартам у сфері гарантування прикордонної безпеки, які діють у державах-членах ЄС.

Схожі зобов'язання, пов'язані з наміром вступу до Європейського Союзу, мають й інші держави (зокрема, Чорногорія, Албанія, Молдова), досвід яких становить компаративістський інтерес.

Метою дослідження є узагальнення закордонного досвіду деяких держав-кандидатів на вступ до ЄС (Чорногорія, Албанія, Молдова) у сфері інтегрованого управління державним кордоном і гарантування прикордонної безпеки в процесі реалізації євроінтеграційних зобов'язань. Крім того, дослідження спрямоване на встановлення узгодженості із міжнародно-правовими стандартами в зазначеній сфері, насамперед рекомендаціями Європейської Комісії стосовно досягнення відповідності законодавства цих держав основним вимогам права ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном та забезпечення прикордонної безпеки відповідно до стандартів ЄС.

Предметом дослідження є аналіз стану виконання Національного шенгенського плану та інших програмних документів, якими передбачається адаптація європейської моделі управління державним кордоном, забезпечення його захисту й охорони. Зокрема, досліджено нормативно-правові акти, які регулюють питання співпраці цих держав із FRONTEX, особливості здійснення міжвідомчої взаємодії тощо. Окрім того, проаналізовані деякі правові акти ЄС, які стосуються питань, пов'язаних з інтегрованим управлінням зовнішніми кордонами на теренах ЄС. Об'єктом дослідження є законодавство Чорногорії, Албанії, Молдови, яке регламентує засади інтегрованого управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки, модернізації прикордонної інфраструктури.

Основна частина

1. Європейська політика інтегрованого управління кордонами.

У листопаді 2025 року Європейська Комісія представила щорічний звіт щодо прогресу держав-кандидатів на шляху вступу до Європейського Співтовариства, який являє собою комплексну оцінку прогресу, досягнутого партнерами в рамках розширення Єврозони. Схвальну оцінку з боку ЄС у своїх прагненнях отримали передусім Чорногорія, Албанія та Молдова²⁴. На переконання Європейської Комісії, до 2030 року вказані держави можуть стати повноцінними членами Європейського Союзу: Чорногорія очікує завершення переговорів з ЄС до кінця 2026 року, Албанія – до завершення 2027 року, Молдова планує завершити переговори у 2028 році.

При цьому одним із важливих завдань для цих держав залишається імплементація у національне законодавство та подальша адаптація європейської моделі інтегрованого управління державними кордонами, координація й

²⁴ 2025 Enlargement Package shows progress towards EU membership for key enlargement partners. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/2025-enlargement-package-shows-progress-towards-eu-membership-key-enlargement-partners-2025-11-04_en

розвиток якої здійснюються відповідно до Хартії фундаментальних прав ЄС²⁵ та Європейської інтегрованої системи управління кордонами (EIBM)²⁶.

Сучасна модель європейського інтегрованого управління кордонами створена на підставі Регламенту (ЄС) 2019/1896²⁷ з метою сприяння законному перетину кордону, посилення прикордонної безпеки, забезпечення ефективного запобігання несанкціонованого перетину зовнішніх кордонів, запобігання злочинам транскордонної спрямованості тощо. Комплексне інтегроване управління зовнішніми кордонами ЄС забезпечує простір вільного пересування, свободи, безпеки шляхом запровадження єдиних і гармонізованих правил та стандартів у сфері забезпечення прикордонної безпеки в дусі солідарності й спільної відповідальності держав-членів ЄС. Одночасно європейське інтегроване управління кордонами вимагає від держав-членів ЄС налагодження ефективної співпраці з третіми країнами з метою розбудови за їх участі операційних спроможностей у сфері прикордонного контролю, здійснення аналізу ризиків, вирішення питань повернення та реадмісії.

Основною метою європейського інтегрованого управління кордонами є налагодження ефективного управління перетином зовнішніх кордонів у пунктах пропуску, недопущення міграційних кризових явищ, вирішення викликів і потенційних майбутніх загроз для прикордонної безпеки, боротьба з правопорушеннями транскордонного характеру, забезпечення високого рівня внутрішньої безпеки в межах ЄС. Важливе значення для ефективної роботи національних систем інтегрованого управління кордонами має Європейська система прикордонного спостереження (далі – EUROSUR)²⁸, утворена в 2013 році з метою запобігання транскордонній злочинності, нелегальній міграції, сприяння захисту мігрантів та біженців, яка слугує основою для здійснення обміну інформацією та співпраці між державами-членами ЄС та FRONTEX щодо покращення ситуаційної обізнаності і збільшення можливостей реагування на зовнішніх кордонах.

1 квітня 2025 року Європейська Комісія ухвалила сучасну стратегію внутрішньої безпеки (ProtectEU)²⁹ – дорожню карту безпечнішого цифрового й фізичного простору ЄС. У цьому програмному документі окреслено пріоритети сучасної безпекової політики держав-членів ЄС, задекларовано прагнення європейської спільноти адаптуватися до змін у геополітичному ландшафті. Серед ключових ініціатив, зокрема, визначено: розширення функціональних повноважень Європолу, збільшення штатної чисельності Європейського агентства прикордонної та берегової охорони (FRONTEX) до 30 тис. осіб у період до 2027 року, створення Європейської системи критичних комунікацій і

²⁵ Charter of Fundamental Rights of the European Union. 26.12.2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT>

²⁶ Effective management of external borders. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/effective-management-external-borders_en

²⁷ Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. 14.11.2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj/eng>

²⁸ European Border Surveillance system (EUROSUR). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/eurosur_en

²⁹ Commission presents ProtectEU Internal Security Strategy. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-presents-protecteu-internal-security-strategy-2025-04-01_en

вдосконалення цифрових посвідчень особи³⁰. Одночасно у рамках посилення заходів у сфері боротьби з транскордонною злочинністю і реалізації стратегії внутрішньої безпеки ініційовано надання додаткових повноважень FRONTEX щодо протидії гібридним загрозам – від порушень повітряного простору до захисту стратегічних об'єктів, що передбачатиме надання повноважень у сфері боротьби з безпілотними літальними апаратами, посилення фізичного захисту інфраструктури аеропортів держав-членів ЄС.

Актуальною загрозою для транскордонної безпеки ЄС залишається підробка проїзних документів і особистих даних, що сприяє контрабанді мігрантів, торгівлі людьми, переміщенню через державний кордон заборонених товарів. У зв'язку з цим, в ЄС формуються заходи, спрямовані на підвищення безпеки проїзних документів, уніфікацію зразків посвідок на проживання, які видаються шукачам притулку, мігрантам, громадянам третіх країн, які перебувають на території Євросоюзу понад 90 днів. Також інформація про подорожі в межах ЄС має вирішальне значення для правоохоронних органів, що сприяє виявленню фактів незаконного переміщення через державний кордон правопорушників, нелегальних мігрантів, які потенційно становлять загрозу зовнішній безпеці ЄС.

В Європейському Союзі для FRONTEX запроваджено методологію Спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків (CIRAM)³¹ з метою аналізу ризиків прикордонної безпеки. Завданням CIRAM є застосування управлінського підходу до аналізу ризиків у сфері прикордонної безпеки, надання методичної допомоги з боку FRONTEX. Остання редакція CIRAM враховує зміни до Регламенту Європейської прикордонної та берегової охорони (FRONTEX)³², які стосуються призначення та фізичної присутності уповноважених офіцерів зв'язку у третіх країнах.

Також європейська інтегрована система управління кордонами спрямована на запобігання сучасним загрозливим тенденціям, пов'язаним з екстерналізацією кордонів з метою протидії транскордонній злочинності, зокрема нелегальній міграції, торгівлі людьми в масштабах ЄС. У рамках її удосконалення 12 жовтня 2025 року почала функціонувати нова цифрова біометрична система в'їзду та виїзду (Entry/Exit System, EES)³³ на зовнішніх кордонах Європейського Союзу та Шенгенської зони. Держави-кандидати на вступ до ЄС також мають адаптувати та згодом запровадити цю систему, яка є автоматизованою централізованою базою даних, що призначена для електронного відстеження перетину кордону без проставлення штампів у паспортах осіб, які перетинають зовнішні кордони ЄС. Ця система автоматизує процес контролю перетину кордону: замість

³⁰ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on ProtectEU: a European Internal Security Strategy. 01.04.2025. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0148>

³¹ Common Integrated Risk Analysis Model (CIRAM). URL: <https://www.aofs.org/common-integrated-risk-analysis-model/>

³² Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>

³³ Entry/Exit System (EES) - Migration and Home Affairs. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/smart-borders/entry-exit-system_en

традиційних штампів у паспорті дані подорожуючих та мандрівників реєструються в електронному вигляді за допомогою біометричних сканерів, які фіксують відбитки пальців і зображення обличчя. Усі зібрані дані зберігатимуться у спеціальній базі протягом 3 років. Основною метою цієї системи є точне відстеження кількості днів перебування громадян третіх країн у Шенгенській зоні. Завданнями запровадження системи EES визначено боротьбу з нелегальною міграцією, покращення інтегрованого управління кордонами, сприяння ранньому виявленню потенційних загроз для внутрішньої безпеки ЄС. Серед основних переваг EES – можливість фіксувати порушення дозволеного строку перебування, спрощення процедур прикордонного контролю, удосконалення заходів щодо боротьби з нелегальною міграцією на теренах ЄС.

На підставі Регламентів ЄС 2018/1240³⁴ та 2018/1241³⁵ створено Європейську систему інформації та авторизації подорожей (ETIAS), спрямована на посилення перевірок і забезпечення прикордонної безпеки громадян держав, які не входять до Європейського Союзу, та яка має гарантувати високий рівень загальної безпеки і ефективний прикордонний контроль³⁶. Наприкінці 2026 року планується її запуск³⁷ з метою виявлення загроз та ризиків прикордонної безпеки, незаконної міграції ще до того, як мандрівник прибуде на адміністративний кордон ЄС. На відміну від візи, оформлення за допомогою системи ETIAS відбуватиметься виключно онлайн через офіційний сайт або мобільний додаток і передбачатиме процес обробки поданої заявки, який триватиме від кількох хвилин до кількох годин. Кожна особа, яка подорожує до ЄС, має проходити процедуру авторизації окремо. Отриманий дозвіл буде чинним протягом 3 років або до завершення терміну дії закордонного паспорта (залежно від того, що настане раніше). Система спрямована на підвищення прикордонної безпеки, посилення контролю під час перетину кордонів у межах Шенгенської зони. Цей дозвіл також буде обов'язковим для короткострокових поїздок у рамках безвізового режиму і діятиме протягом трьох років або до завершення терміну дії закордонного паспорта. Наявність ETIAS не гарантує автоматичного дозволу на в'їзд до держав ЄС, оскільки лише прикордонна служба тієї чи іншої держави ЄС остаточно перевіряє кожного мандрівника, і в разі встановлення порушення Шенгенських правил йому можуть відмовити в перетині кордону. Також у 2026 році планується комплексно вдосконалити Шенгенську інформаційну систему (SIS)³⁸ та оновити Візову інформаційну систему (VIS)³⁹ із метою організації їх безперебійної роботи у сфері прикордонної безпеки, особливо для

³⁴ Regulation (EU) 2018/1241 of the European Parliament and of the Council of 12 September 2018 amending Regulation (EU) 2016/794 for the purpose of establishing a European Travel Information and Authorization System (ETIAS). 19.09.2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1241/oj/eng>

³⁵ Regulation (EU) 2018/1241 of the European Parliament and of the Council of 12 September 2018 amending Regulation (EU) 2016/794 for the purpose of establishing a European Travel Information and Authorization System (ETIAS). 19.09.2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1241/oj/eng>

³⁶ The European travel information and authorization system (ETIAS). URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-european-travel-information-and-authorisation-system-etias.html>

³⁷ European Travel Information and Authorisation System (ETIAS). URL: <https://travel-europe.europa.eu/en/etias>

³⁸ The Schengen Information System (SIS). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-information-system_en

³⁹ The Visa Information System (VIS). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/visa-information-system_en

інформування стосовно підозрілих громадян третіх країн, які мають намір потрапити до ЄС.

Загалом Шенгенська інформаційна система (SIS) – це глобальна мережа накопичення, обробки та передачі даних, що забезпечує взаємозв'язок національних частин (N-SIS) даних системи SIS, кожна з яких складається з однієї національної частини (N-SIS) для кожної з договірних сторін, а також функції технічної підтримки (C-SIS), встановленої і підтримуваної спільно. Функція технічної підтримки забезпечує автентичність інформації всіх національних систем єдиним нормам. C-SIS є центральним інформаційним ядром, яке гарантує, що національні бази даних є ідентичними, надаючи інформацію в реальному часі.

Кожній державі після вступу до Європейського Союзу та приєднання до Шенгенської конвенції необхідно виконати такі головні вимоги: утворити бюро SIRENE (Supplementary Information Request at the National Entry)⁴⁰; приєднатися до Шенгенської інформаційної системи, що сприяє підтриманню комунікацій між усіма державами, які застосовують Шенгенську конвенцію⁴¹, Шенгенський кодекс про кордони⁴², і дає кінцевим користувачам (органам прикордонної поліції, посольствам та консульствам, імміграційним і митним службам) доступ у реальному часі до інформації, необхідної для виконання ними своїх обов'язків.

Європейська система інтегрованого управління кордонами є орієнтиром для держав-кандидатів на вступ до ЄС щодо приведення національного законодавства до європейських стандартів.

Специфіка Шенгенського правового порядку полягає в тому, що реалізація першого його етапу розпочинається одночасно зі вступом держави до Європейського Союзу, тоді як другий етап (скасування контролю на внутрішніх кордонах, використання Шенгенської інформаційної системи, видача шенгенських віз) реалізується лише за умови, коли держава виконала усі необхідні вимоги, стан яких перевіряється за допомогою спеціального механізму оцінки. Найбільша частина завдань у цій площині належить до повноважень Міністерства внутрішніх справ та прикордонної поліції, проте деякі «шенгенські» заходи належать до компетенції інших органів (наприклад, впровадження Шенгенської візової системи є переважно компетенцією Міністерства закордонних справ). Через складність цих викликів Європейський Союз визначив модель інтегрованого управління кордонами як *обов'язкову*, запровадження якої має забезпечити належне функціонування Шенгенського правового порядку, вимагає співпраці усіх компетентних державних органів, що мають повноваження впроваджувати відповідні заходи, а також відповідальних суб'єктів зі спеціальним правовим статусом, наприклад, операторів портів чи

⁴⁰ A strengthened Schengen information system. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/a-strengthened-schengen-information-system.html>

⁴¹ The Schengen acquis - Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:42000A0922(02))

⁴² Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj/eng>

аеропортів. Також у 2024 році була проголошена реформа загальноєвропейської системи надання притулку (Common European Asylum System, CEAS), яка передбачає розробку законодавства ЄС з метою посилення правил щодо депортації мігрантів, які не мають права на перебування в ЄС. Окрім іншого, реформа дає можливість оперативного розгляду прохання про притулок вже на зовнішньому кордоні ЄС.

2. Досвід деяких держав-кандидатів на вступ до ЄС щодо розбудови інтегрованого управління державним кордоном і гарантування прикордонної безпеки в умовах реалізації євроінтеграційного курсу.

На переконання Європейської Комісії, **Чорногорія, Албанія і Молдова** як держави-кандидати на вступ до ЄС мають той чи інший ступінь прогресу в питаннях відповідності та адаптації до європейської системи безпеки кордонів, імплементації існуючих стандартів Шенгенської зони.

У грудні 2022 року був оприлюднений План дій ЄС щодо Західних Балкан⁴³, важливою складовою якого визначено такі стратегічні напрями, як: посилення інтегрованого управління кордонами через FRONTEX, удосконалення процедур надання притулку, боротьба з контрабандою мігрантів, розширення співпраці між Балканськими державами та ЄС у сфері реадмісії та досягнення гармонізації візової політики, боротьби з транскордонною злочинністю. Так, із метою виконання взятих перед ЄС зобов'язань у сфері інтегрованого управління кордонами, подальшого зміцнення партнерства, стабільності та економічного зростання, а також зниження ризиків для прикордонної безпеки, **Чорногорія** розпочала розбудову системи інтегрованого управління кордонами ще у 2006 році та продовжує вдосконалювати її відповідно до передового досвіду Європейського Союзу. Посилення прикордонної безпеки відповідно до стандартів ЄС, удосконалення інтегрованого управління державним кордоном, опанування методології оцінки ризиків прикордонної безпеки визначено одними з важливих аспектів реалізації стратегічного євроінтеграційного курсу **Албанії**. У контексті реалізації євроінтеграційних процесів у **Молдові** особлива увага приділяється дотриманню балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для здійснення транскордонного співробітництва, захисту прав осіб, які подорожують.

Основними документами, на підставі яких здійснюється реалізація курсу євроінтеграції **Чорногорії**, є: Національна стратегія сталого розвитку Чорногорії на період до 2030 року,⁴⁴ Угода про асоціацію між Чорногорією та ЄС⁴⁵,

⁴³ EU Action Plan for the Western Balkans. 05.12.2022. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/eu-action-plan-western-balkans_en

⁴⁴ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine (NSOR). 15.07.2016. URL: <https://www.gov.me/dokumenta/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a>

⁴⁵ Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part. 29.03.2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2010/224/oj/eng>

Програма вступу Чорногорії до Європейського Союзу на 2024–2027 роки⁴⁶, Стратегія європейської та громадянської Чорногорії⁴⁷. До законодавчих актів, які регламентують сферу інтегрованого управління державним кордоном в **Чорногорії**, належать закони про: прикордонний контроль⁴⁸, іноземців⁴⁹, ратифікацію Угоди про державний кордон між Чорногорією та Боснією і Герцеговиною⁵⁰, ратифікацію Угоди про державний кордон між Чорногорією та Хорватією⁵¹, ратифікацію Угоди про державний кордон між Чорногорією та Косово⁵² тощо.

Основними політичними документами стратегічного характеру, в яких окреслені перспективи соціально-економічного розвитку **Албанії**, визначаються перспективні заходи, реалізація яких має забезпечити виконання завдань щодо прискорення здійснення європейської інтеграції. Серед них: Національна стратегія розвитку та європейської інтеграції Албанії на 2022–2030 роки⁵³, Національний План європейської інтеграції Албанії на 2024–2026 роки⁵⁴. Правове регулювання інтегрованого управління державним кордоном здійснюється на підставі законодавчих актів: про притулок⁵⁵, про іноземців⁵⁶, про прикордонний контроль⁵⁷, про захист персональних даних⁵⁸, щодо обробки інформації про подорожі в Албанії⁵⁹, а також відповідно до Національної

⁴⁶ Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2024-2027. 11.04.2024. URL: <https://www.eu.me/wp-content/uploads/2024/04/4-IV-24-Nacrt-PPCG-a-2024-2027-za-OS.pdf>

⁴⁷Strategije za evropsku i građansku Crnu Goru. 23.04.2023. URL: <https://novastega.me/wp-content/uploads/2024/12/2024-STEGA-PRINCIPI-I-PROGRAMSKE-OSNOVE.pdf>

⁴⁸ Zakon Graničnoj kontroli Crne Gore 31.03.2021. URL: <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-granicnoj-kontroli.html>

⁴⁹ Zakon o strancima Crne Gore . 19.12.2014. URL: <https://www.gov.me/en/documents/3b9a4e2a-e47f-483a-b599-fb311737f6a7>

⁵⁰ Zakon o potvrđivanju Ugovora o državnoj granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine. 11.09.2015. URL: <https://www.gov.me/cyr/dokumenta/111417d4-2343-4544-b74c-274bd2157f39>

⁵¹ Zakon o potvrđivanju Ugovora između Crne Gore i Republike Hrvatske o izručenju. 14.05.2021. URL: <https://www.gov.me/en/documents/d62381e9-b328-47c4-a1ba-bac7c07df8c8>

⁵² Zakon o potvrđivanju Sporazuma o državnoj granici između Crne Gore i Republike Kosovo. 14.01.2016. URL: <https://www.sluzbenilist.me/registri/B08844CD-773C-46A6-9220-2EC5863BC68F>

⁵³ Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2022 - 2030 është aprovuar nga Këshilli i Ministrave, me VKM nr. 88/2023, datë 22.02.2023. URL: https://konsultimipublik.gov.al/documents/RENJK_538_Draft-Strategjia-Kombetare-per-Zhvillim-dhe-Integrim-2021--2030-.pdf

⁵⁴ Vendimi i Këshillit të Ministrave për miratimin e Planit Kombëtar të Integritimit Evropian 2024-2026. 11.01.2024. URL: <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2024/01/11/16/4df7d8c4-1e9e-48a0-86d5-788315a1c735>

⁵⁵ Ligji Për azilin në Republikën e Shqipërisë 01.02.2021. №10/2021. URL: https://mb.gov.al/wp-content/uploads/2024/10/Ligji-per-Azilin-ne-RSH_nr.-10.2021.pdf

⁵⁶ Ligji Për të huajt 24.06.2021 № 79/2021. URL: <https://asp.gov.al/wp-content/uploads/2024/11/Ligji-per-te-Huajt-nr.-79-dt.-24.6.2021.pdf>

⁵⁷ Ligji Për kontrollin e kufirit shtetëror 07.07.2025 № 39. URL: <https://asp.gov.al/wp-content/uploads/2025/08/Ligji-Nr.39-date-26.6.2025-Per-kontrollin-e-kufirit-shteteror.pdf>

⁵⁸ Ligji për mbrojtjen e të dhënave personale. 19.12.2024. № 124. URL: <https://qbz.gov.al/eli/ligj/2024/12/19/124/921d3810-ab2a-4e45-bdca-bef3a84b2721>

⁵⁹ Ligji Për përpunimin e informacionit të udhëtimit në Republikën e Shqipërisë. 08.07.2025. № 38. URL: <https://asp.gov.al/wp-content/uploads/2025/08/Ligji-Nr.38-date-26.6.2025-Per-perpunimin-e-informacionit-te-udhetimit.pdf>

міграційної стратегії Албанії на 2024–2030 роки⁶⁰, Шенгенського плану дій Албанія – ЄС на 2026–2030 роки⁶¹.

Молдова удосконалює вітчизняне законодавство, адаптуючи його до вимог та стандартів ЄС, посилює прикордонну безпеку з метою прискорення набуття членства в Європейському Союзі, приєднання до європейської системи інтегрованого управління зовнішніми кордонами. Основними програмними документами євроінтеграційного процесу є: Національна програма вступу Молдови до Європейського Союзу на 2025–2029 роки⁶², Національна стратегія розвитку «Європейська Молдова – 2030»⁶³, стаття 14 підрозділу «Співпраця у сфері міграції, притулку та управління кордонами» Угоди про асоціацію між Молдовою та ЄС⁶⁴. До переліку законодавчих актів, які регламентують сферу інтегрованого управління державним кордоном, забезпечення прикордонної безпеки, відносяться такі закони Молдови: «Про державний кордон Республіки Молдова»⁶⁵, «Про виїзд з Республіки Молдова та в'їзд до Республіки Молдова»⁶⁶, «Про прикордонну поліцію»⁶⁷, «Про використання даних реєстру пасажирів»⁶⁸.

Фундаментальними актами законодавства, які декларують пріоритетні засади державної політики у сфері гарантування прикордонної безпеки, є національні стратегії (програми) інтегрованого управління державним кордоном. Так, у квітні 2025 року у **Чорногорії** схвалено Стратегію інтегрованого управління державним кордоном на 2025–2028 роки⁶⁹; у грудні 2020 року в **Албанії** – Стратегію інтегрованого управління кордонами на 2021–2027 роки⁷⁰; у грудні 2025 року – Національну програму інтегрованого управління державним кордоном **Молдови** на 2026–2030 роки⁷¹, яка узгоджена з положеннями Стратегії європейського інтегрованого управління кордонами

⁶⁰ National strategy on migration 2024-2030 and Action plan 2024-2026. 14.11.2024. URL: <https://albania.iom.int/resources/national-strategy-migration-2024-2030-and-action-plan-2024-2026>

⁶¹ Government approves Schengen plan 2026–2030, targets EU membership, police to use smart equipment and track firearms digitally. URL: <https://rtsh.al/rti/en/government-approves-schengen-plan-2026-2030-targets-eu-membership-police-to-use-smart-equipment-and-track-firearms-digitally>

⁶² Guvernul hotărâre cu privire la aprobarea Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029. 28.05.2025 № 306. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148720&lang=ro

⁶³ Lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare Moldova Europeană 2030. 17.11.2022. № 315. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro

⁶⁴ Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part. 30.08.2014. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_internation/2014/492/oj/eng

⁶⁵ Lege cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova. 15.02.2024. № 28. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142194&lang=ro

⁶⁶ Lege cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova. 09.11.1994. № 269. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99482&lang=ro

⁶⁷ Lege cu privire la Poliția de Frontieră. 28.12.2011. № 283. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136377&lang=ro

⁶⁸ Lege cu privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor. 07.12.2023. № 379. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141190&lang=ro

⁶⁹ Strategija integrisanog upravljanja granicom za period 2025-2028. 01.04.2025. URL: <https://www.gov.me/dokumenta/9a482397-48e5-4ec5-865d-bdeb3c473201>

⁷⁰ Strategija Ndërsektoriale e Menaxhimit të Integruar të Kufirit 2021-2027. 04.12.2020. URL: <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/311>

⁷¹ Control mai eficient și siguranță pentru cetățeni: Programul național de management integrat al frontierei, aprobat de Guvern. URL: <https://radiochisinau.md/control-mai-eficient-si-siguranta-pentru-cetateni-programul-national-de-management-integrat-al-frontierei-aprobat-de-guvern---218357.html>

(Технічно-оперативна стратегія Frontex 2023–2027)⁷², Національною стратегією «Молдова – 2030», Стратегією розвитку сфери внутрішніх справ на період 2022–2030 років⁷³.

Загальною метою стратегій (програм) інтегрованого управління державним кордоном є покращення та модернізація прикордонного контролю за європейським зразком, удосконалення методології аналізу ризиків прикордонної безпеки, налагодження обміну інформацією з державами ЄС і співпраці з FRONTEX, що також передбачає використання сучасних технологій, взаємодію ІТ-систем, розвиток прикордонної інфраструктури, розширення пунктів пропуску й навчання персоналу, розвиток національного механізму забезпечення безпеки громадян, які перетинають державний кордон, шляхом впровадження сучасної системи адаптації стандартів ЄС у сфері управління державним кордоном. Окрім того, стратегічні засади інтегрованого управління державним кордоном спрямовані на посилення прикордонної безпеки, є інструментом стратегічного планування у сфері інтегрованого управління державним кордоном із метою гармонізації національного законодавства відповідно до європейських стандартів і правил, покращення інституційних можливостей органів влади, відповідальних за управління міграцією та притулком.

Важливими завданнями реалізації стратегій інтегрованого управління державним кордоном визначено: ефективно управління кордонами; боротьба з транскордонною злочинністю; гармонізація законодавства відповідно до європейських стандартів; укладення двосторонніх і багатосторонніх угод про державний кордон, пункти перетину державного кордону та прикордонний рух; підписання двосторонніх угод про поліцейську співпрацю та протоколів про спільне патрулювання державного кордону; модернізація й удосконалення системи навчання та підвищення рівня професіоналізму співробітників прикордонної поліції; вдосконалення інформаційного забезпечення прикордонного контролю та прикордонної інфраструктури; закупівля технічного обладнання, необхідного для прикордонного спостереження; здійснення і вдосконалення аналізу ризиків та обміну інформацією відповідно до спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків; зміцнення потенціалу в боротьбі з корупцією та правової бази й механізмів двостороннього і багатостороннього співробітництва у сфері прикордонного контролю; розробка надійної системи пошуку та порятунку на морі; посилення міжнародного захисту мігрантів, біженців, шукачів притулку; покращення міжвідомчої співпраці за участю прикордонної поліції та митної адміністрації; тісна співпраця з FRONTEX щодо запобігання нелегальній міграції, реадмісії та сприяння поверненню осіб, які незаконно проживають на території відповідних держав; системний аналіз загроз та ризиків прикордонної безпеки.

⁷² Technical and Operational Strategy for European Integrated Border Management 2023–2027. URL: <https://euagenda.eu/publications/technical-and-operational-strategy-for-european-integrated-management-2023-2027-implementation-plan>

⁷³ Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030: Guvernului hotărâre 23.09.2022 № 658. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133800&lang=ro

До основних принципів ефективного інтегрованого управління кордонами належать: відкритість державних кордонів для переміщення осіб та товарів, забезпечення безпеки державних кордонів, зміцнення операційних і технічних можливостей, модернізація та обслуговування прикордонної інфраструктури в пунктах пропуску, налагодження безперебійного функціонування пасажирських і вантажних перевезень, вдосконалення відповідних супроводжувальних інформаційних систем, організація проведення спільних поліцейських та митних перевірок в усіх пунктах пропуску через кордон за принципом однієї зупинки.

Особлива увага приділяється спостереженню за державним кордоном, що є невід'ємною частиною прикордонного контролю, який здійснюється уповноваженими правоохоронними органами. Зокрема, у *Чорногорії* – це Департамент прикордонної поліції⁷⁴, в *Албанії* – Прикордонна та міграційна поліція Міністерства внутрішніх справ⁷⁵, у *Молдові* – Генеральна інспекція прикордонної поліції (GIBP)⁷⁶ як структурний підрозділ Міністерства внутрішніх справ.

У рамках компетенції та відповідно до функціональності уповноважені правоохоронні органи здійснюють реалізацію державної політики, спрямованої на забезпечення інтегрованого управління кордонами, європейських стандартів прикордонного контролю, посилення прикордонної безпеки з метою запровадження спрощеної процедури перетину державного кордону на виконання Шенгенського плану дій. Також діяльність компетентних правоохоронних органів спрямовується на системну боротьбу з транскордонною злочинністю, нелегальною міграцією, торгівлею людьми, передбачає здійснення заходів у сфері забезпечення безпеки державних кордонів, посилення транскордонного поліцейського співробітництва. Важливим пріоритетом залишається розслідування транскордонних злочинів, що передбачає виконання завдань, пов'язаних із виявленням та запобіганням незаконного перетину державного кордону, контрабанди, незаконного обігу зброї та боєприпасів, радіоактивних речовин і відходів, наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, незаконного переміщення через державний кордон транспортних засобів, перетину державного кордону особами, які входять до складу транснаціональних і міжнародних злочинних угруповань, включаючи терористичні посягання та розслідування злочинів терористичної спрямованості⁷⁷.

Прикордонний контроль здійснюється на основі аналізу ризиків прикордонної безпеки шляхом залучення мобільних патрулів, робота яких підтримується стаціонарними й мобільними технічними системами спостереження, а також даними кримінальної розвідки. На стратегічному рівні основними напрямками удосконалення прикордонного контролю визначено: розвиток та удосконалення системи відеоспостереження за державним кордоном, розбудова прикордонної інфраструктури; підвищення ефективності заходів щодо запобігання та виявлення транскордонної злочинності, зокрема

⁷⁴ Гранична полиција. URL: <https://www.gov.me/cyr/mup/policija/granice>

⁷⁵ Policia Kufitare e Shqipërisë. URL: <https://asp.gov.al/category/policia-kufitare>

⁷⁶ Poliția de Frontieră a Republicii Moldova. URL: <https://www.border.gov.md>

⁷⁷ Direcția investigare criminalitate transfrontalieră. URL: <https://www.border.gov.md/ro/directia-investigatii-speciale>

контрабанди, нелегальної міграції, торгівлі людьми, тероризму, ідентифікації іноземців, які шукають міжнародного захисту та мають намір подати заяву про такий захист; розвиток екстреної системи реагування у разі надзвичайних подій на державному кордоні, організація пошуково-рятувальних робіт на морі за допомогою інтегрованої системи морського контролю, спостереження та захист відповідно до вимог Регламенту (ЄС) № 656/2014⁷⁸, організація захисту державного кордону на морі (*Чорногорія, Албанія*); подальший розвиток ІТ-систем для здійснення ефективнішого прикордонного контролю.

Під час реалізації заходів стратегічного спрямування щодо інтегрованого управління державним кордоном спостерігаються певні тенденції, притаманні кожній досліджуваній державі. Так, у рамках розбудови ефективного контролю морського кордону в *Чорногорії* та *Албанії* поступово запроваджується електронне оповіщення під назвою «Національне єдине морське вікно»⁷⁹. Проєкт спрямований на сприяння торгівлі й розвитку транспортних морських мереж на Західних Балканах із перспективою приєднання до Європейського середовища єдиного морського вікна, яке створене на виконання Регламенту ЄС 2019/1239⁸⁰, що передбачає запровадження спрощених вимог щодо звітності суден, які прибувають або перебувають у портах ЄС чи відправляються з них. Вимога щодо запровадження цієї системи державами-членами ЄС стала обов'язковою, починаючи з 15 серпня 2025 року. Основні завдання розбудови Європейського середовища єдиного морського вікна спрямовані на: зменшення адміністративного навантаження на операторів судноплавства; підвищення конкурентоспроможності морського транспорту ЄС; інтеграцію морського транспорту в цифровий мультимодальний логістичний ланцюг⁸¹ тощо. Задля удосконалення процедури проведення прикордонних перевірок у морських портах *Чорногорії* та *Албанії* використовується унікальна система видачі віньєток іноземним яхтам, катерам та моторним човнам, що дозволяє ефективно контролювати усі морські судна. У рамках посилення безпеки морського кордону активно розвивається міжвідомча співпраця усіх відповідальних державних інституцій: прикордонної поліції, військово-морських сил, адміністрації морської безпеки та управління портами, митниці.

З огляду на зростання проблем у сфері гарантування безпеки на зовнішніх кордонах та необхідність забезпечення стабільного руху пасажиропотоків, у *Чорногорії, Албанії* та *Молдові* запроваджена Національна система аналізу ризиків у сфері охорони державного кордону як інтегрований процес, що включає збір, обробку та узагальнення даних на центральному, регіональному і місцевому рівнях за участю прикордонної поліції та митної служби, які

⁷⁸ Regulation (EU) No 656/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing rules for the surveillance of the external sea borders in the context of operational cooperation coordinated by the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/656/oj/eng>

⁷⁹ National Single Window Blueprint for Montenegro. URL: <https://www.gov.me/en/article/national-single-window-blueprint-for-montenegro-executive-summary>

⁸⁰ Regulation (EU) 2019/1239 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 establishing a European Maritime Single Window environment and repealing Directive 2010/65/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R1239>

⁸¹ European Maritime Single Window environment. URL: https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/maritime/eu-wide-digital-maritime-system-and-services/european-maritime-single-window-environment_en

співпрацюють з іншими відповідними органами й міжнародними агентствами. Національна система аналізу ризиків включає три рівні функціонування: 1) центральний рівень – прикордонна поліція та митна служба координують основні види діяльності та здійснюють аналіз ризиків за підтримки національних і міжнародних інституцій (FRONTEX, EUROPOL), приймаючи стратегічні рішення на основі здобутих аналітичних даних; 2) регіональний рівень передбачає, що оперативна діяльність у сфері інтегрованого управління державним кордоном здійснюється шляхом моніторингу, що дозволяє швидко та ефективно реагувати на виявлені загрози; 3) місцевий рівень включає спостереження на певних ділянках державного кордону й упровадження оперативних рішень на місцях на основі результатів аналізу ризиків. Аналіз ризиків щодо управління державним кордоном у **Чорногорії, Албанії та Молдові** базується на європейській моделі «CIRAM 2.1», розробленій FRONTEX⁸², відповідно до якої ризик прикордонної безпеки аналізується на основі збору даних та інформації з чотирьох джерел – міжнародного, міжурядового, міжвідомчого та зони свободи пересування, така оцінка проводиться з метою виявлення слабких місць та визначення стану прикордонної безпеки⁸³.

Також важливим здобутком і спільною ознакою для досліджуваних держав (**Чорногорія, Албанія, Молдова**) стало укладання на загальнодержавному рівні оновлених Угод про оперативну діяльність з FRONTEX з метою посилення прикордонної безпеки, протидії нелегальній міграції, торгівлі людьми та транскордонній злочинності, прискорення інтеграції цих держав до європейського безпекового простору. Так, зокрема, у травні 2023 року **Чорногорія** та ЄС підписали оновлену угоду про оперативну діяльність, яка здійснюється FRONTEX⁸⁴, яка у жовтні 2024 року була ратифікована парламентом (Закон про ратифікацію угоди між **Чорногорією** та Європейським Союзом про оперативну діяльність)⁸⁵. На виконання цієї угоди в листопаді 2025 року укладено меморандум про взаєморозуміння між Міністерством внутрішніх справ **Чорногорії** та FRONTEX⁸⁶ з метою обміну інформацією щодо виявлених правопорушень під час здійснення оперативної діяльності. У червні 2023 року FRONTEX та **Албанія** підписали меморандум про взаєморозуміння в контексті спільної оперативної діяльності⁸⁷, а у жовтні 2023 року ЄС та **Албанія** уклали

⁸² Frontex. Risk Analysis. URL: https://www.statewatch.org/media/2657/risk_analysis_2021.pdf

⁸³ Consolidated Annual Activity FRONTEX Report 2023. URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/286387/Frontex%20CAAR%202023.pdf>

⁸⁴ Agreement between the European Union and Montenegro on operational activities carried out by the European Border and Coast Guard Agency in Montenegro. 08.05.2023. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8354-2023-INIT/en/pdf>

⁸⁵ Proposal for the Law on ratification of Agreement between Montenegro and European Union on operational activities implemented by the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) in Montenegro. 15.10.2024. URL: <https://www.skupstina.me/en/events/eighteenth-meeting-of-the-committee-on-international-relations-and-emigrants>

⁸⁶ Memorandum o razumijevanju između Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Evropske agencije za graničnu i obalsku stražu o žalbenim mehanizmima koji se tiču aktivnosti koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori, na osnovu «Sporazuma između Crne Gore i Evropske unije o operativnim aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori». 20.11.2025. URL: <https://www.gov.me/cyr/dokumenta/464959f1-4241-4426-8d10-db64d12cd7b9>

⁸⁷ Frontex Signs MoU with Albania. URL: <https://eucrim.eu/news/frontex-signs-mou-with-albania>

угоду щодо оперативної діяльності з FRONTEX⁸⁸. Своєю чергою, у березні 2022 року між ЄС та *Молдовою* було укладено угоду про оперативну діяльність у сфері інтегрованого управління кордонами з FRONTEX⁸⁹, яка доповнює робочу домовленість між Молдовою та FRONTEX, укладену ще у 2008 році.

На виконання зазначених угод надається дозвіл щодо перебування співробітників FRONTEX на території цих держав із метою підтримки у питаннях скринінгу, реєстрації, перевірок на державному кордоні та під час здійснення прикордонного спостереження. Враховуючи масштабування та потоки нелегальних мігрантів, які намагаються потрапити до ЄС, з боку FRONTEX надається найбільше сприяння *Чорногорії* та *Албанії*. Із метою посилення прикордонного спостереження, до цих балканських держав на виконання положень Регламенту ЄС 2019/1240⁹⁰ (про створення Європейської мережі офіцерів зв'язку з питань імміграції) було відряджено понад 200 офіцерів FRONTEX – 87 до *Чорногорії* та 131 до *Албанії*. 85 офіцерів FRONTEX розміщено у *Молдові* з метою сприяння здійсненню прикордонного спостереження. Офіцери FRONTEX відіграють важливу роль у зміцненні існуючих каналів для обміну біометричними даними. Окрім того, офіцери зв'язку можуть обмінюватися обробленими персональними даними з правоохоронними органами, якщо це вважається необхідним для запобігання нелегальній міграції, а також задля розслідування, виявлення та переслідування контрабанди або торгівлі людьми. Діяльність офіцерів FRONTEX у сфері прикордонного контролю здійснюється на підставі оперативного плану, який визначає організаційні та процедурні аспекти здійснення оперативної діяльності на державному кордоні вказаних держав, посилення прикордонної безпеки на зовнішніх кордонах ЄС.

FRONTEX бере на себе зобов'язання з надання підтримки вказаним державам у боротьбі з нелегальною міграцією, транскордонною злочинністю, зокрема контрабандою та торгівлею людьми, у забезпеченні прав мігрантів, які перетинають кордон. Комплексна співпраця прикордонної поліції та FRONTEX передбачає не лише оперативну діяльність, але й підтримку і подальше запровадження європейської методології CIRAM 2.1 відповідно до стандартів ЄС і Шенгенської угоди в цій сфері, обмін інформацією, проведення спільних прикордонних операцій. Одночасно FRONTEX здійснює фінансування участі представників прикордонної поліції Молдови у різноманітних програмах та тренінгах з метою навчання їх особливостям виявлення незаконного переміщення через державний кордон зброї, наркотиків, інших заборонених предметів. Також у рамках домовленостей прикордонна поліція на виконання Директиви ЄС 2023/977 використовує SIENA (Secure Information Exchange Network Application) – захищену цифрову платформу Європолу, яка дозволяє

⁸⁸ Agreement between the European Union and the Republic of Albania on operational activities carried out by the European Border and Coast Guard Agency in the Republic of Albania. 05.10.2023. №2023/2107. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_internation/2023/2107/oj/eng

⁸⁹ Agreement between the European Union and the Republic of Moldova on operational activities carried out by the European Border and Coast Guard Agency in the Republic of Moldova. 18.02.2022. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.091.01.0004.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2022%3A091%3ATOC

⁹⁰ Regulation (EU) 2019/1240 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on the creation of a European network of immigration liaison officers (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1240/oj/eng>

правоохоронним органам ЄС і партнерам миттєво обмінюватися оперативною та стратегічною інформацією для боротьби з транскордонною злочинністю, включаючи контрабанду матеріальних цінностей, тероризм, торгівлю людьми⁹¹.

На виконання положень Регламенту (ЄС) 2019/1896 у **Чорногорії** в 2023 році створено Національний контактний центр (NFPOC)⁹² – структурний підрозділ прикордонної поліції, який забезпечує ефективну комунікацію та обмін даними, здійснює розгляд скарг та звернень за наслідками діяльності FRONTEX. У грудні 2024 року в **Албанії** в рамках реформування системи прикордонної безпеки та гармонізації з європейськими стандартами інтегрованого управління кордонами утворено Національний координаційний центр інтегрованого управління кордонами. Одночасно **Албанія** розробила власну візову систему, яка використовується всіма компетентними органами для отримання, перевірки, оцінки та видачі або відмови у видачі віз в електронному вигляді (за допомогою QR-коду).

У **Молдові** Національний координаційний центр інтегрованого управління державним кордоном розпочав свою роботу ще у 2016 році⁹³ з метою реалізації стратегічних засад державної політики у сфері координації діяльності відповідальних суб'єктів інтегрованого прикордонного менеджменту, налагодження та організації взаємодії між суб'єктами гарантування прикордонної безпеки.

До стратегічних завдань утворених центрів відносяться: налагодження обміну оперативною інформацією з використанням системи EUROSUR; всебічне висвітлення ситуаційної обстановки у сфері охорони державного кордону в режимі 24/7; посилення транскордонного співробітництва з метою гарантування прикордонної безпеки. Центри слугують національним контактним пунктом для поширення інформації в режимі реального часу, створюючи ефективний механізм боротьби з транскордонними загрозами, налагодження міжнародної співпраці у сфері інтегрованого управління кордонами, яка включає двосторонню співпрацю між прикордонними (сусідніми) державами та багатосторонню співпрацю для кращого вирішення спільних проблемних питань щодо управління кордонами, організації співпраці на місцевому рівні, яка передбачає спільне патрулювання державних кордонів на місцевості.

Таким чином, державна політика у сфері інтегрованого управління кордонами **Чорногорії**, **Албанії** та **Молдови** сфокусована на досягненні таких пріоритетів: удосконалення національних стандартів у сфері забезпечення безпеки державних кордонів відповідно до вимог ЄС; створення нових можливостей та подальше вдосконалення технологічних можливостей для покращення прикордонного контролю; посилення транскордонного співробітництва із сусідніми державами Балканського регіону, державами-

⁹¹ Directive (EU) 2023/977 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 on the exchange of information between the law enforcement authorities of Member States and repealing Council Framework Decision 2006/960/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/977/oj/eng>

⁹² Nacionalna kontakt tačka Fronteksa (NFPOC). URL: <https://www.gov.me/clanak/podrska-frontex-a-u-jacanju-nadzora-drzavne-granice-operacija-jo-montenegro-2025>

⁹³ Cu privire la Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat: Guvernul. hotărâre 31.12.2015 № 902. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=90497&lang=ro

членами Європейського Союзу та його агентствами, з міжнародними організаціями; створення й удосконалення механізмів дотримання основних прав і свобод людини під час здійснення прикордонного контролю. Стратегічними завданнями державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном у вказаних державах визначено: запровадження та адаптація у службовій діяльності прикордонної поліції європейської системи прикордонного спостереження (EUROSUR), у тому числі й за морським узбережжям та водним простором; підвищення безпеки кордонів шляхом покращення співпраці на всіх рівнях, посилення адміністративного, інфраструктурного й технічного потенціалу; покращення прикордонної інфраструктури у пунктах пропуску через державний кордон з метою запровадження кращих європейських стандартів обслуговування туристів та пасажирів; удосконалення прикордонного контролю й пошуково-рятувальних робіт на морі; зменшення вразливостей на державному кордоні завдяки ефективному реагуванню з використанням наявних можливостей та ресурсів на основі аналізу ризиків і загроз, відповідно до європейської спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків (CIRAM); посилення міжнародної співпраці з FRONTEX щодо запобігання нелегальній міграції, транскордонній злочинності та стосовно реадмісії осіб, які перебувають в країні нелегально; покращення системи ідентифікації та реєстрації мігрантів і шукачів притулку з метою інтеграції відповідної інформації та сприяння обміну інформацією між відомствами й на міжнародному рівні.

Пріоритетами для *Чорногорії* та *Албанії* залишається гарантування прикордонної безпеки, посилення спостереження й прикордонних перевірок на сухопутних, морських і повітряних кордонах, включаючи «блакитний кордон» вздовж Адріатичного моря. Важливим аспектом визначено необхідність гармонізації національного законодавства відповідно до стандартів Шенгенської угоди щодо віз, притулку та захисту персональних даних, розбудови прикордонної інфраструктури, здійснення аналізу та оцінки загроз прикордонної безпеки, налагодження обміну даними за допомогою Шенгенської інформаційної системи (SIS) ЄС. Також важливе місце посідає цифровізація Шенгенської системи з метою підвищення безпеки громадян, зміцнення зовнішніх кордонів, створення вільного пересування в межах ЄС, дотримання основних стандартів прикордонної безпеки. Викликами та загрозами для прикордонної безпеки *Молдови* залишаються: тенденційне збільшення незаконної міграції, торгівлі людьми, наркотиками, контрабанда зброї та боєприпасів. Саме тому прикордонна безпека *Молдови* залишається одним із ключових елементів національної безпеки, особливо в контексті геополітичних викликів, таких як війна в Україні, невирішене питання щодо правового становища Придністров'я тощо. Одночасно *Молдова* посилює безпеку своїх кордонів на виконання вимог Шенгенської угоди: починаючи з 2020 року, ЄС здійснює реалізацію проекту, який передбачає організацію співпраці з прикордонною поліцією Молдови «Європейський Союз з питань безпеки кордонів – Молдова (EU4Borders Security – Moldova)»⁹⁴. Із метою посилення

⁹⁴ EU4SEC Moldova. URL: <https://www.cepol.europa.eu/international-cooperation/eu4sec-moldova>

міждержавних спроможностей у сфері протидії транскордонній злочинності, у листопаді 2023 року укладено угоду між *Молдовою* та *Албанією* щодо посилення транскордонної поліцейської співпраці⁹⁵. У рамках домовленостей компетентні органи обох держав обмінюються досвідом, співпрацюють у сфері боротьби зі злочинами, пов'язаними із транскордонною злочинністю, нелегальною міграцією, торгівлею людьми, незаконним обігом наркотиків, сутенерством та сексуальною експлуатацією дітей, незаконним обігом зброї та боєприпасів, а також протидії кіберзлочинності⁹⁶.

Відповідно до Звіту Європейської Комісії про прогрес *Чорногорії*⁹⁷ законодавча база у сфері інтегрованого управління зовнішніми кордонами *значною мірою* відповідає законодавству ЄС. Разом із тим, Чорногорія має посилити спроможності у сфері удосконалення прикордонного контролю відповідно до стандартів ЄС і поступово активізувати Шенгенську співпрацю за Шенгенським планом дій Чорногорія – ЄС⁹⁸, який спрямований на реагування на виклики й загрози сучасності, розбудову складових національної системи управління кордонами, боротьбу із транскордонною злочинністю. Цей План дій є ключовим програмним документом, що визначає заходи з підготовки Чорногорії до вступу до ЄС за напрямом інтегрованого управління державним кордоном⁹⁹. Зокрема, його завданнями визначено: здійснення гармонізації національної правової бази з положеннями Шенгенської угоди; запобігання нелегальній міграції, транскордонній злочинності, торгівлі людьми, реадмісія осіб, які незаконно проживають у Чорногорії; вдосконалення процедур міжнародного захисту біженців та шукачів притулку; покращення прикордонної інфраструктури; удосконалення системи спостереження за державним кордоном і митного контролю, запуск інформаційно-комунікаційних систем та узгодження із Шенгенською інформаційною системою; організація навчання у сфері прикордонного контролю та зміцнення адміністративного потенціалу; модернізація пунктів пропуску через державний кордон.

На виконання Шенгенського плану дій Чорногорія – ЄС передбачається: 1) внесення змін до закону про прикордонний контроль із метою імплементації у національне законодавство Регламентів (ЄС) 2016/399¹⁰⁰, 2017/2226¹⁰¹ та

⁹⁵ The Republic of Moldova and Albania signed an Agreement on Police Cooperation. URL: <https://moldova1.md/p/19787/the-republic-of-moldova-and-albania-signed-an-agreement-on-police-cooperation>

⁹⁶ Republica Moldova și Albania vor semna un acord privind cooperarea polițienească. URL: <https://trm.md/ro/social/republica-moldova-si-albania-vor-semna-un-acord-privind-cooperarea-politieneasca>

⁹⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Republic of Montenegro 2025 Report. Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2025 Communication on EU enlargement policy. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=CELEX:52025SSC0754\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=CELEX:52025SSC0754(01))

⁹⁸ Шенгенски акциони план је кључни програмски документ у оквиру припрема Црне Горе за приступање ЕУ.21.04.2024. URL: <https://montbel.me/sr/shengenskij-plan-dejstvij-yavlyaetsya-klyuchevym-programnym-dokumentom-v-ramkah-podgotovki-k-vstupleniyu-chernogorii-v-es/>

⁹⁹ Šengenskog akcionog plana Crne Gore. URL: <https://www.gov.me/dokumenta/e589ed70-3535-4cb5-8f14-db866042a62f>

¹⁰⁰ Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj/eng>

¹⁰¹ Regulation (EU) 2017/2226 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 establishing an Entry/Exit System (EES) to register entry and exit data and refusal of entry data of third-country nationals crossing the external borders of the Member States and determining the conditions for access to the EES for law enforcement purposes,

2019/1896¹⁰²; 2) ухвалення закону про обробку даних пасажирів (PIU); 3) ухвалення закону про захист персональних даних з метою гармонізації законодавства з Регламентом (ЄС) 2016/679 (GDPR); 4) внесення змін до закону про іноземців з метою закріплення на загальнодержавному рівні єдиних вимог і забезпечення виконання європейської системи EES (Entry/Exit System) та європейської системи попередньої авторизації для громадян безвізових країн ETIAS (European Travel Information and Authorization System).

У Звіті про прогрес *Албанії* в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року зазначено, що законодавча база у сфері управління зовнішніми кордонами Албанії *загалом узгоджена* з вимогами законодавства ЄС¹⁰³. Разом із тим, на переконання Європейської Комісії, візова політика не повністю узгоджена з політикою ЄС, зокрема щодо переліку держав, громадянам яких потрібна в'їзна віза. Також Албанія стикається з труднощами в укладанні угод про реадмісію з країнами походження. Своєю чергою, у рамках посилення прикордонної безпеки Албанія здійснює адаптацію та забезпечення виконання Шенгенського плану дій¹⁰⁴ із метою створення надійної системи інтегрованого управління кордонами на загальнодержавному рівні. На виконання рекомендацій Європейської Комісії та відповідно до розділу 24 «Юстиція, свобода і безпека» Дорожньої карти з питань верховенства права 21 січня 2026 року Уряд схвалив Шенгенський план дій Албанія – ЄС на 2026–2030 роки¹⁰⁵, який є дороговказом євроінтеграційного курсу і передбачає узгодження процесу інтегрованого управління кордонами, візової політики та систем безпеки держави відповідно до вимог «Шенгенського *acquis*».

Головною його метою визначено виконання вимог і стандартів Шенгенської угоди, продовження зусиль щодо подальшого вдосконалення інтегрованого управління кордонами, із підтриманням при цьому високого рівня безпеки кордонів та внутрішніх умов безпеки як невід'ємної частини загальної системи безпеки Албанії, забезпечення надійного контролю державного кордону. Реалізація стратегічного курсу у сфері інтегрованого управління державним кордоном базується на засадах міжвідомчої кооперації та консолідованої співпраці, передбачає поєднання спроможностей прикордонних і міграційних структур Албанії. У липні 2025 року в Албанії прийнято новий закон про прикордонний контроль, спрямований на подальше узгодження з

and amending the Convention implementing the Schengen Agreement and Regulations (EC) No 767/2008 and (EU) No 1077/2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/2226/oj/eng>

¹⁰² Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj/eng>

¹⁰³ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Albania 2025 Report. Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2025 Communication on EU enlargement policy. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/fe9138b7-90fe-4277-a12c-3a03f6d1957f_en?filename=albania-report-2025.pdf

¹⁰⁴ 2025 State of Schengen Report. 23.04.2025. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3daaaadb-2021-11f0-b1a3-01aa75ed71a1_0001.02/DOC_1&format=PDF

¹⁰⁵ Për miratimin e planit të veprimtimit Schengen 2026 – 2030. Vendimn 21.01.2026. № 44. URL: <https://qbz.gov.al/eli/fz/2026/22/7c474ca4-474b-4058-9039-f6e5e2ea1201;q=Planin%20e%20Veprimtimit%20p%C3%ABr%20Schengen%202026%E2%80%932030>

acquis ЄС, і який частково узгоджений з Регламентами (ЄС) 2016/399, (ЄС) 2017/458, (ЄС) 2019/1896, (ЄС) 1931/2006.

Практична реалізація Шенгенського плану дій Албанія – ЄС на 2026–2030 роки передбачає такі законодавчі кроки: 1) внесення змін до закону про притулок з метою імплементації в національне законодавство Директиви ЄС 2008/115¹⁰⁶ і врегулювання особливостей повернення громадян третіх країн, які незаконно перебувають на території Албанії, та посилення боротьби з нелегальною міграцією; 2) прийняття закону про обмін інформацією, що передбачає налагодження обміну інформацією між різними органами влади як всередині країни, так і за кордоном, функціонування Шенгенської інформаційної системи (SIS, VIS, EES, ETIAS), запровадження нових систем контролю та обміну інформацією, зокрема вдосконалення системи радіозв'язку; 3) внесення змін до закону щодо обробки інформації про подорожі в Албанії у зв'язку з набранням чинності Регламентами (ЄС) 2025/12 та (ЄС) 2025/13, які встановлюють нові правила автоматичного збору даних про пасажирів; 4) внесення змін до закону про захист персональних даних із метою імплементації в національне законодавство положень Загального регламенту (ЄС) 2016/679 та Директиви ЄС 2016/680, створення організаційно-правових засад захисту персональних даних у всіх системах, що стосуються Шенгенської зони, зокрема системах SIS, VIS, EES, ETIAS, посилення технічних спроможностей Уповноваженого з питань права на інформацію та захисту персональних даних, здійснення наглядової діяльності у сфері гарантування технічної безпеки й забезпечення вимог конфіденційності під час обробки персональних даних.

Відповідно до Звіту Європейської Комісії про прогрес *Молдови* у рамках Пакета розширення Європейського Союзу, оприлюдненого 4 листопада 2025 року¹⁰⁷, встановлено, що законодавча база у сфері інтегрованого управління зовнішніми кордонами *частково узгоджена* із законодавством ЄС і одночасно цей процес потребує покращення, зокрема рекомендовано посилити спроможності у сфері прикордонного контролю відповідно до стандартів ЄС, включаючи використання цифрового обладнання та покращення менеджменту прикордонної інфраструктури.

Дорожня карта з питань верховенства права декларує комплекс реформ у межах переговорного процесу щодо членства в ЄС за переговорним розділом 24 «Юстиція, свобода і безпека»¹⁰⁸, визначаючи стратегічні результати й необхідні заходи з їх досягнення, зокрема й законодавчого характеру. У контексті розвитку складових системи інтегрованого управління державним кордоном розділ 5 Дорожньої карти присвячений законодавчому забезпеченню управління

¹⁰⁶ Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj/eng>

¹⁰⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Republic of Moldova 2025 Report. Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2025 Communication on EU enlargement policy. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/23fa6af0-89b3-4532-a3d9-1638727d14c_en?filename=moldova-report-2025.pdf

¹⁰⁸ Capitolul 24: Justiție, Libertate și Securitate. URL: https://old.gov.md/sites/default/files/partea_narativa_cap.24_justitie_libertate_si_securitate_1.pdf

державним кордоном та імплементації стандартів ЄС (Schengen acquis) у межах підготовки до вступу до ЄС. Із цією метою передбачається схвалення низки законодавчих актів¹⁰⁹, зокрема: 1) про внесення змін до закону про державний кордон щодо імплементації в національне законодавство Регламенту (ЄС) 2016/399 про Кодекс Союзу щодо правил, які регулюють рух осіб через кордони (Шенгенський кодекс про кордони)¹¹⁰, оскільки положення означеного закону мають відповідати Шенгенському кодексу про кордони та регулювати процедури здійснення прикордонного контролю з використанням автоматизованих систем; 2) про цифровізацію прикордонного контролю, положення якого передбачають поступове запровадження європейської системи біометричного контролю в'їзду/виїзду ЄС (EES), що включає скасування фізичного штампування паспортів, запровадження реєстрації біометричних даних (відбитків пальців та зображення обличчя) у пунктах пропуску через державний кордон, системи ANPR (розпізнавання номерних знаків автотранспорту) для підвищення вимог прикордонної безпеки та пришвидшення проведення перевірок, документування операцій за допомогою фото- та відеозаписів; 3) про функціональну сумісність обміну даними, що надасть змогу створити правове підґрунтя для спільного доступу прикордонників до європейських баз даних ЄС (SIS, VIS), забезпечити ефективну співпрацю відповідно до європейських стандартів у сфері обміну інформацією та поліцейську співпрацю між правоохоронними органами держав-членів ЄС на виконання положень Директиви ЄС 2023/977.

Таким чином, на виконання вимог Шенгенського плану дій за участю вказаних держав та ЄС законодавче забезпечення, у першу чергу, включає схвалення законодавчих актів, які імплементують у національне законодавство Регламенти та Директиви ЄС, присвячені європейській міграційній політиці, захисту персональних даних подорожуючих, мігрантів, біженців і шукачів притулку, осіб, які потребують міжнародно-правового захисту, цифровізації прикордонного контролю, запровадженню на загальнодержавному рівні європейських систем біометричного контролю та баз даних ЄС (SIS, VIS, EES, ETIAS), їх сумісності тощо.

Висновки

Забезпечення безпеки державного кордону є передумовою гарантування його недоторканності та запобігання загрозам державі. Державна політика у сфері інтегрованого управління державним кордоном формується з урахуванням національних інтересів і рекомендацій Європейської Комісії, передбачає впровадження та адаптацію європейської моделі інтегрованого управління кордонами. При цьому національним пріоритетом усіх держав визначено приєднання до єдиного європейського та світового безпекового простору. У кожній проаналізованій державі основним актом національного законодавства,

¹⁰⁹ Anexa Capitol 24 : Justiție, Libertate, Securitate. URL: https://old.gov.md/sites/default/files/anexa_b_cap.24_justitie_libertate_si_securitate_1.pdf

¹¹⁰ Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj/eng>

на підставі якого здійснюється регламентація організаційно-правових засад інтегрованого управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки, виступає відповідна стратегія або національна програма – документи довгострокового планування, в яких закріплюються основні напрями та пріоритети державної політики у сфері охорони та захисту державного кордону. Стратегічні засади інтегрованого управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки розробляються кожною державою-кандидатом на вступ до ЄС із метою вироблення балансу між гарантуванням прикордонної безпеки та відкритістю кордонів, слугують підґрунтям для здійснення транскордонного співробітництва у цій площині, імплементують кращі європейські практики до національного законодавства.

Кожна держава розробляє власну національну стратегію інтегрованого управління кордонами, розроблює та впроваджує механізми співпраці з FRONTEX, щ має понад 200 офіцерів на Західних Балканах та проводить спільні операції в Чорногорії, Албанії, інших державах регіону, а також у Молдові. Важливим аспектом інтегрованого управління державним кордоном на стратегічному рівні є дотримання прав і свобод людини, забезпечення інклюзивності для вразливих груп населення, що має відповідати європейським стандартам і створювати можливості для розвитку безбар'єрного середовища, рівного доступу усіх бажаючих до послуг у сфері прикордонного контролю. Особлива увага приділяється біженцям, шукачам притулку та особам, які потребують міжнародно-правового захисту.

У проаналізованих державах інтегроване управління державним кордоном ґрунтується на європейській методології спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків (CIRAM), яка використовується на теренах ЄС з урахуванням національного досвіду, дозволяє формувати висновки і рекомендації з метою своєчасного вжиття заходів щодо мінімізації потенційних загроз, що охоплюють усі складові інтегрованого управління державним кордоном. Основними викликами та загрозами виступають: транскордонна злочинність, нелегальна міграція, торгівля людьми, контрабанда, підробка проїзних документів. Важливим аспектом розбудови інтегрованого управління державним кордоном кожної проаналізованої держави є розробка та реалізація Національного шенгенського плану дій, налагодження співпраці з FRONTEX на підставі укладання та виконання відповідної угоди про оперативну діяльність, створення національних координаційних центрів інтегрованого управління кордонами, поступове приєднання до європейських мереж – EUROSUR, EES, EURODAC, ETIAS, SIS, VIS.

У кожній державі актуалізуються питання розбудови міжвідомчого транскордонного співробітництва, розробки механізмів збору та обміну даними про ознаки та прояви транскордонної злочинності, виявлені випадки фальсифікації документів, які дають право для перетину державного кордону, забезпечення оперативного доступу до таких даних під час здійснення прикордонного контролю тощо.

Викладені у звітах Європейської Комісії за 2025 рік щодо *Чорногорії, Албанії та Молдови* загальні рекомендації, у контексті досліджуваних питань, відображені на Рис. 1.

Рекомендації Європейської Комісії щодо інтегрованого управління державним кордоном:

Посилення національних спроможностей щодо боротьби з транскордонною злочинністю, нелегальною міграцією, торгівлею людьми, контрабандою, підробкою проїзних документів, тероризмом; адаптація законодавства до вимог нормативно-правових актів і стандартів ЄС

Удосконалення діяльності Національних координаційних центрів інтегрованого управління кордонами, поступове приєднання до європейських мереж прикордонного спостереження, активне використання інформаційно-комунікаційних технологій під час здійснення прикордонного контролю

Обмін інформацією, посилення співпраці між національними прикордонними службами та FRONTEX, впровадження концептів європейської моделі інтегрованого управління кордонами

Рис. 1.

У всіх проаналізованих державах інтегроване управління державним кордоном спрямоване на пошук балансу між додержанням високого рівня прикордонної безпеки й спрощенням умов для перетину кордону. Чорногорія, Албанія і Молдова як держави-кандидати в ЄС провадять політику наближення своїх процедур у сфері прикордонного контролю до вимог Європейського Союзу і Шенгенського ас'юіс. Це включає: удосконалення процедур прикордонного контролю, налагодження оперативного обміну інформацією в режимі реального часу, організацію навчання персоналу прикордонної поліції. Ефективне інтегроване управління кордонами передбачає систематичний аналіз національних і транскордонних ризиків, обмін інформацією між компетентними органами й партнерами з інших держав задля своєчасного реагування на загрози прикордонній безпеці, що підтверджується як загальною практикою ЄС, так і правилами Східного партнерства.

На виконання положень угод про оперативну діяльність, укладених з FRONTEX, враховуючи масштабування й потоки нелегальних мігрантів, які намагаються потрапити до ЄС, надається найбільше сприяння Чорногорії та Албанії. Із метою посилення прикордонного спостереження, до цих балканських держав відряджено понад 200 офіцерів FRONTEX – 87 до Чорногорії та 131 до Албанії, 85 офіцерів FRONTEX розміщено в Молдові. На державному рівні створені національні координаційні центри інтегрованого управління кордонами.

Загалом в усіх проаналізованих державах здійснюється впровадження європейської моделі інтегрованого управління кордонами, що базується на: міжвідомчій координації, балансі між безпекою та свободою пересування, європейських стандартах, активізації міжнародної співпраці, аналізі ризиків і обміні даними, технологічній модернізації прикордонного менеджменту (Табл. 1).

Таблиця 1

Держава	Уповноважений державний орган у сфері охорони державного кордону	Законодавство у сфері інтегрованого управління кордонами	Національний шенгенський план дій	Угода про оперативну діяльність FRONTEX	Створення Національного координаційного центру інтегрованого управління кордонами
Чорногорія	Прикордонна поліція	Стратегія інтегрованого управління державним кордоном на період 2025–2028 років	наявний	16.05.2023	2023
Албанія	Прикордонна та міграційна поліція	Стратегія інтегрованого управління кордонами на 2021–2027 роки	відсутній	05.10.2023	2024
Молдова	Генеральна інспекція прикордонної поліції	Національна програма інтегрованого управління державним кордоном на 2026–2030 роки	відсутній	17.03.2022	2015

На підставі проведеного аналізу можна констатувати, що кожна держава реалізує євроінтеграційний курс, важливою складовою якого залишається інтегроване управління державним кордоном і який передбачає розробку та забезпечення виконання Шенгенського плану дій, відповідно до якого має бути вдосконалено національне законодавство з метою імплементації європейської моделі інтегрованого управління державним кордоном. Спільним завданням цих держав є адаптація до європейського законодавства у сфері інтегрованого управління державним кордоном, міграційної політики, захисту персональних даних подорожуючих, біженців, осіб, які потребують притулку, посилення заходів у сфері боротьби з транскордонною злочинністю та її проявами – нелегальною міграцією, торгівлею людьми, тероризмом, контрабандою тощо.

Україна активно розвиває та удосконалює стратегічні засади інтегрованого управління державним кордоном, яке залишається одним із пріоритетів державної політики у сфері забезпечення національної безпеки. Державна політика у сфері інтегрованого управління державним кордоном спрямована на реалізацію євроінтеграційного курсу розвитку України, що

сприятиме збереженню стабільності в державному та міжнародному вимірах. З огляду на задекларовану європейську та євроатлантичну інтеграцію України, ключовим результатом реалізації розвитку стратегічних засад інтегрованого управління державним кордоном має стати законодавче забезпечення спроможності до охорони зовнішніх кордонів ЄС в межах державного кордону України після набуття повноправного членства в Європейському співтоваристві.

У зазначеному контексті *Україною* започатковано системний підхід до модернізації прикордонного сектору з акцентом на євроінтеграцію в умовах війни. За таких обставин ефективність прикордонного контролю та посилення інтегрованого управління кордонами є фундаментальними категоріями в переговорному процесі щодо розширення ЄС. На жаль, законодавче забезпечення розбудови вітчизняної системи інтегрованого управління державним кордоном в Україні є фрагментарним і безсистемним. Ключовою проблемою залишається несумісність вітчизняного законодавства та Шенгенського кодексу про кордони, що потребує обов'язкового узгодження проєктів майбутніх угод про спільний прикордонний контроль із Шенгенським кодексом про кордони, зокрема в частині затримання правопорушників під час перетинання ними державних кордонів між Україною та ЄС.

На підставі проведеного комплексного дослідження можна констатувати, що Україна поступається таким державам, як *Чорногорія, Албанія та Молдова* в питаннях системної розбудови інтегрованого управління державним кордоном. На виконання рекомендацій Європейської Комісії необхідним насамперед є: схвалення оновленої Стратегії інтегрованого управління кордонами на 2026–2030 роки, Плану заходів з її реалізації на 2026–2028 роки, Національного шенгенського Плану Україна – ЄС; укладання між Україною та FRONTEX угоди про оперативну діяльність.

Важливим завданням у цьому контексті залишається прийняття закону про використання інформації про пасажирів для протидії тероризму, тяжким та особливо тяжким злочинам, який створить правові основи здійснення обробки попередньої інформації про пасажирів (API) та даних запису реєстрації пасажирів (PNR) на виконання вимог Директиви (ЄС) 2016/681, з метою недопущення прямого чи опосередкованого порушення права осіб, які потребують особливого захисту, як-от біженці та шукачі притулку, жертви торгівлі людьми тощо.

На тлі прагнення України до повноцінного членства в ЄС також постає потреба в оновленні національних стандартів захисту персональних даних відповідно до європейських, що передбачає імплементацію в національне законодавство Загального регламенту про захист даних (ЄС) 2016/679 (євроінтеграційний проєкт Закону України «Про захист персональних даних» (реєстр. № 8153 від 25.10.2022)).

У контексті законодавчої діяльності важливими також є законодавчі пропозиції, наведені в Табл. 2.

Таблиця 2

Пропозиції щодо законопроектів (планування 2026)	Обґрунтування пропозицій
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо прикордонного контролю та спрощення прикордонних і митних процедур	Імплементация актів права ЄС, зокрема Регламенту (ЄС) 2016/399 «Шенгенський прикордонний кодекс» та Директиви 2001/51/ЄС, спрямованих на: <ul style="list-style-type: none"> - посилення відповідальності перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень; - встановлення вимоги щодо строків дії проїзного документа для перетину державного кордону; - визначення процедур контролю першої та другої лінії прикордонного контролю транспортних засобів і вантажів; - врегулювання порядку доступу до інформаційних систем електронної взаємодії (Звіт ЄК, кластер 1, розділ 24 та Дорожня карта з питань верховенства права, захід 1 стратегічного результату 1 підрозділу 4.6 розділу IV)
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо уточнення повноважень у сфері прикордонного контролю	Визначення Адміністрації Держприкордонслужби України уповноваженим органом для операційного співробітництва з Європейською агенцією прикордонної та берегової охорони FRONTEX (Регламент ЄС 2019/1896 FRONTEX) (Дорожня карта з питань верховенства права, захід 3 стратегічного результату 2 підрозділу 4.6 розділу IV)
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо безпеки мореплавства	Імплементация Міжнародного кодексу з охорони суден і портових споруд (ISPS Code 33) та морського безпекового <i>acquis</i> ЄС; законодавче забезпечення співпраці з міжнародними партнерами, включно з Міжнародною морською організацією, для встановлення та підтримки суворих стандартів морської безпеки й охорони (Нова стратегія ЄС для Чорноморського регіону, підрозділ 1.1 розділу 1)
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо управління легальною та нелегальною міграцією	Удосконалення правової бази та управління легальною і нелегальною міграцією; забезпечення відповідності української міграційної політики європейській, залучення іноземної робочої сили для відбудови економіки, посилення міжвідомчої взаємодії у напрямках ідентифікації особи, протидії нелегальній міграції та загрозам громадської безпеки (Звіт ЄК, кластер 1, розділ 24 та Дорожня карта з питань верховенства права, захід 1 стратегічного результату 1 пункту b) підрозділу 4.7 розділу IV)
Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження кримінальної відповідальності за сприяння незаконному транзиту та проживанню (з метою фінансової вигоди) іноземців	Приведення законодавства у відповідність до Директиви 2002/90/ЄС та Рішення Ради 2002/946/ЖНА; імплементация положень Директиви 2009/52/ЄС; запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб за правопорушення, пов'язані зі сприянням несанкціонованому в'їзду, транзиту та проживанню іноземців, незаконним працевлаштуванням іноземців (Звіт ЄК, кластер 1, розділ 24 та Дорожня карта з питань верховенства права, захід 1 стратегічного результату 2 підпункту «Нелегальна міграція та політика повернення» підрозділу 4.7 розділу IV)

Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення системи притулку в частині прикордонного контролю	Вдосконалення управління системою притулку; імплементація нового Пакту про міграцію та притулок; урахування Плану дій з інтеграції та інклюзії на 2021–2027 роки (COM/2020/758 final) (Звіт ЄК, кластер 1, розділ 24 та Дорожня карта з питань верховенства права, захід 1 стратегічного результату 1 підрозділу 4.7 розділу IV)
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ідентифікації заявників на міжнародний захист	Забезпечення відповідності умов для ідентифікації заявників на міжнародний захист вимогам acquis ЄС; визначення Європейських електронних реєстрів, які використовуються для ідентифікації особи та перевірки дійсності документів, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус (Звіт ЄК, кластер 1, розділ 24 та Дорожня карта з питань верховенства права, захід 1 стратегічного результату 2 підрозділу 4.7 розділу IV)

**Дослідницька служба
Верховної Ради України**

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*